

E. O.

Archiwum Praskiej Politechniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 9/1, 161-162

1964

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

technologii produkcji, jej aspektów socjalnych oraz przebiegu i charakteru rewolucji przemysłowej w poszczególnych ośrodkach hutniczych.

Pierwszy z problemów był tematem wypowiedzi: M. Teicha o rosnącym znaczeniu chemii w hutnictwie w okresach rewolucji przemysłowej, I. Kruliša o wielkich piecach, B. Parmy o przygotowywaniu rud, F. Psoty o początkach techniki walcowniczej, L. Jenička o sposobach używania stopów żelaza oraz R. Bárty o znaczeniu rozwoju materiałów ognioodpornych. Na temat aspektów socjalnych rewolucji przemysłowej wypowiedział się M. Myška, przedstawiając stosunki produkcyjne w zakładach hutniczych w omawianym okresie, oraz V. Čepelák, który omówił walkę konkurencyjną o siły pracownicze w czeskich manufakturach hutniczych w 1794 r. Zjawiskiem rewolucji przemysłowej w poszczególnych ośrodkach zajęli się m.in.: A. Plešinger (*Odlewnictwo słowackie w XIX wieku*), J. Josif (*Rewolucja przemysłowa w hutnictwie kladenskim*), J. Pazderák (*Przyczynek do rewolucji przemysłowej na Hořowicku*), F. Pokorný (*Hutnictwo adamowskie a rewolucja przemysłowa*).

Ponadto niżej podpisany przedstawił informację o możliwościach wykorzystania zabytków hutnictwa jako źródła dla badań z historii techniki.

Ożywiona dyskusja, która rozwinęła się po referacie i przytoczonych wypowiedziach, dotyczyła przede wszystkim cech charakterystycznych zjawiska, które nazywamy rewolucją przemysłową, oraz czasu jej występowania. W odniesieniu do pierwszego problemu przeważający był pogląd, że cech charakterystycznych rewolucji przemysłowej w określonej dziedzinie, w danym wypadku w hutnictwie, należy szukać w postępie technicznym tej właśnie dziedziny. Stwierdzenie to ma dla czechosłowackiej historii techniki i przemysłu o tyle istotne znaczenie, że dotychczas na charakterystykę zjawiska rewolucji przemysłowej miały dominujący wpływ cechy typowe dla przemysłu włókienniczego. Uczestnicy seminarium doszli ostatecznie do wspólnego wniosku, że o rewolucji przemysłowej w hutnictwie na ziemiach czeskich i słowackich świadczą następujące cechy technologiczne: zastosowanie energii parowej, wprowadzenie techniki pudlingarskiej i walcownictwa oraz wykorzystanie koksu jako paliwa i związany z tym rozwój koksownictwa. Zwrócono jednak przy tym uwagę, iż brak którejs z podanych cech nie upoważnia jeszcze do negowania istnienia rewolucji przemysłowej na określonym terenie.

Bardziej kontrowersyjny przebieg miała dyskusja nad chronologią rewolucji przemysłowej na ziemiach czeskich i słowackich. Szczególnie dyskutowane było zakończenie tego zjawiska i czynniki, które na to wpłynęły.

Znaczenie seminarium dla czeskiej historii techniki zostało ocenione przez uczestników bardzo pozytywnie. Należy się spodziewać, że zarówno referaty, jak i szczegółowy przebieg dyskusji zostaną opublikowane w „Rozprawach Narodowego Muzeum Technicznego“, podobnie jak rezultaty poprzednich seminariów na temat historii hutnictwa, które odbyły się w Muzeum w latach 1961 i 1962.

Jerzy Jasiuk

Czechosłowacja

ARCHIWUM PRASKIEJ POLITECHNIKI

W roku 1962 utworzono pod kierownictwem Václava Lomica archiwum Politechniki w Pradze. Jest to druga po archiwum Uniwersytetu Karola placówka archiwalna w czechosłowackim szkolnictwie wyższym. Zakres działalności archi-

wum obejmuje materiały dotyczące nie tylko obecnie istniejącej uczelni, ale i jej poprzedników, oraz stowarzyszeń technicznych itp. Archiwum zamierza rozwijać działalność badawczą i dydaktyczną. Adres archiwum jest: Archiv CVUT, Florenc 25, Praha 1.

E. O.

PRACE DYPLOMOWE Z DZIEJÓW NAUKI

Na Wydziale Farmacji w Bratysławie wykonano dwie prace dyplomowe dotyczące historii farmacji. Obie prace miały charakter materiałowy, jedna polegała na opracowaniu bibliografii dzieł farmaceutycznych w Strachowskiej Bibliotece w Pradze, druga — na opracowaniu danych o sieci aptek w Czechach i na Morawach.

Inny charakter mają historyczne prace dyplomowe na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uniwersytetu Karola w Pradze. Spośród trzech prac z zakresu historii matematyki jedna dotyczy wkładu Kartezjusza do stworzenia geometrii analitycznej, druga — logicznych podstaw algebry Newtona i algebry Eulera, trzecia — geometrii rzutowej Monge'a.

E. O.

Francja

PUBLIKACJE PARYSKIEGO OŚRODKA BADAŃ NAD HISTORIA NAUKI I TECHNIKI

Poważną placówką badawczą w zakresie historii nauki i techniki jest Ośrodek Badań nad Historią Nauki i Techniki Szkoły Studiów Wyższych Sorbony (Centre de Recherches d'Histoire des Sciences et des Techniques de la VI Section de l'École Pratique des Hautes Études de la Sorbonne) w Paryżu, kierowany przez prof. Aleksandra Koyrégo. Z pomocy tego ośrodka korzystają stypendyści zagraniczni, m.in. i polscy, Szkoły Studiów Wyższych¹.

Obok działalności badawczej i dydaktycznej Ośrodek rozwija, zwłaszcza w ostatnich latach, ożywioną działalność wydawniczą. Współpracuje on z paryskim wydawnictwem Hermanna przy wydawaniu serii *Historia myśli* (*Histoire de la pensée*), której część pozycji stanowią prace napisane w Ośrodku. Od 1960 r. ukazało się w tej serii 10 książek. Są to: P. Costabel, *Leibniz et la dynamique. Les textes de 1962*; A. Koyré, *La révolution astronomique. Copernic — Kepler — Borelli*²; N. Bourbaki, *Eléments d'histoire des mathématiques*³; P. Léon, *Les techniques métallurgiques dauphinoises au dix-huitième siècle*; J. Cavailles, *Philosophie mathématique*; *L'enseignement et la diffusion des sciences en France au dix-huitième siècle*; G. Petit, J. Théodoridès, *Histoire de la zoologie de origines à Linné*; P. H. Michel, *La cosmologie de Giordano Bruno*; J. Itard, *Les livres arithmétiques d'Euclide*.

A. J.

¹ Por. np. sprawozdanie dra J. Dobrzyckiego z takiego stypendium w nrze 4/1963 „Kwartalnika“.

² Por. informację o tym kolokwium w nrze 2/1958 „Kwartalnika“.

³ Por. notatkę w niniejszym numerze (s. 127).

⁴ Por. notatkę w nrze 4/1963 „Kwartalnika“.